

Buda a XVIII. század elején.

*Hépes Kémléka
1923²*

Egy régi husvét Budavárában

Irta: Horváth Elemér

XVII. század végén és a XVIII. század elején.

1723 március 28. nagyszombat. írja a krónikás. A Nagyboldogasszony-templom harangjai zúgnak, a feltámadási körmenet a Bécsi-kapu felé jár. Az utcákon hullámozik a tömeg, a házak feldíszítve, az ablakokban égő gyertyák. Az ünneplő nép díszbe öltözve, a lányok hajadonfővel, a menyecskék fejkötővel és fátyollal. Az aranypettyes, csipkézett, ékkövekkel, gyöngyökkel, aranyaszomántos, magyar hímzéssel díszített női ruhák szebbnél szebb színeket játszanak a hegyek mögött lassan eltűnő bágyadt tavaszi nap sugariban.

A körmenet élén kürtösök haladnak, utánuk magyar huszárok következnek, lehajló süvegű forgóval ékesített sapkával, bal vállukon por- és golyósláskával, jobb kezükben fokossal, jobb vállukon díszesen kivarrott, csipőtg érő tarsolyával, oldalukon görbe karddal, sarkantyús, szattyánbőr eszímában. Az örök a Bécsi-kapu árkádjain feszes vigyázz állásban nézik az alattuk elvonuló sokadalmat. Szólnak a csengetyűk, tömjénillat száll a levegőben, a menet eleje már a templomnál jár, amikor a vége még a Bécsi-kapunál van. A nap letűnt a budai hegyek mögött, az esthajnal csilag feljött az égre, az emberek egymás hegyén-hátán tolongnak, mikor közel a Bécsi-kaphoz az egyik házból láng csap ki.

— Tűz van! — kiáltja valaki. A körmenet vége szétszalad. Víz, gyorsan víz, hallatszik minden oldalról és 1723 március 28-án, húsvétkor, feltámadás napján, nagyszombaton este kezdetét veszi Buda várában a boszorkányok örült tánca. A víz, melyet nap-nap után számárháton hordókban szállítá-

nak a hegyre, egy-kettőre elfogy; nem telik bele félóra és a vár felső részén már kilenc ház lángokban áll. Az ünneplő nép fejvesztve szaladgál egyik házból a másikba. Víz hiányában homokkal, zsákokkal próbálják a tüzet elfojtani, de hiába, a borzasztó elemmel nem tudnak megküzdeni.

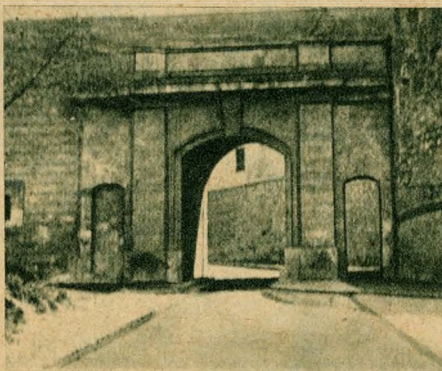
A pesti parton csoportokba verődve állnak az emberek, nézik a nagy fényességet, az égbe törő lángokat, ag-

egész vár elpusztul. A tűz másik része a templomtetőről a torony gerendázatába tör. A gerendák recsegnek, ropognak, a harangok a nagy hőségben megolvadnak, egyik a másik után, mint a folyó víz az égő templom tetejére csorog és mikorra a templom felső része teljesen elpusztul, felrobban a Fehérvári-kapu mellett lévő puskaporos torony is. Irtózatos dördülés rázza meg a Várat: a még ép házak megrepednek, a csonkák összedőlnek, tönkremegy minden.

A huszárok vezetnek a mentésben.

Urak, jobbágyok, dámák, nemések versenyeznek velük; órákon át tart a nehéz küzdelem. Későre nyúlik az idő, mire a tűz elalszik. Évszázados emlékek égnek el; a Vár felső része majdnem teljesen elpusztul. A Boldogasszony-templomból csak az oldalfalak maradtak meg és az üszkös gerendák, melyek a sötét éjszakában meszszire fénylenek.

Ilyen volt nagyszombat Budavárában — írja a krónikus — 1723 március 28-án.

A Fehérvári-kapu átépítés előtt. Lebontották 1887-ben.

gódva lesik, figyelik a fejleményeket. A tűz rohan tovább, a szél is segítségére jön. Az ezer és ezer égő szikrát, amint felszáll, viszi, átdobja a következő házra. A Nagyboldogasszony-templommal szemben lévő városháza tornyának tűzjelzője szakadatlanul működik, a harangok Isten segítségét kérik, az éjjeli örök felverik a vár alsó lakosságát, hogy a felső rész segítségére jöjjön. A Dunából tömlőkben, hordókban hordják a vizet, de semmi, semmi sem segít, a tűz mint a villám repül a Nagyboldogasszony-templom felé. Belekap a templom fedelébe, átnyargal rajta és egy része a Fehérvári-kapu közelében lévő puskaporos torony felé tart. Rettenetes perceket él át Buda, ha a torony felrobban,

A Bécsi-kapu. Lebontották 1891-ben.